

Handläggare: Bertil Engdahl
Telefon: 08-508 28 863

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2012-04-17 p 18

Norra djurgårdsstaden, anmälan om markrening för etapperna Norra 2, Produktionsområdet och Hjorthagen Östra

Förvaltningens förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att förelägga Exploateringsnämnden att iaktta följande försiktighetsmått i verksamheten:

1. På platsen utsorterade grovfraktioner > 150 mm får återanvändas först efter att dessa bedöms vara rena efter en syn- och luktvärdering.
2. Naturvårdsverkets riktlinjer för byggbuller ska gälla för verksamheten.
3. Vid klagomål från närboende på buller ska samråd avseende behov av bullermätning hållas med miljöförvaltningen.
4. Efter avslutad sanering ska en slutrapport lämnas till miljö och hälsoskyddsnämnden med en redovisning av vart förorenade massor transporterats, inklusive mängd och transportör, samt en dokumentation av de förorenade massor som lämnats kvar.
5. Under arbetets gång ska stadsdelsförvaltningen informeras om pågående och planerade aktiviteter.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Exploateringsnämnden har anmält, (bilaga 1), planerat efterbehandlingsarbete av förorenad mark enligt 28§ förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Anmälan är en utvidgning av den anmälan från oktober 2004

som tidigare har behandlats av miljö- och hälsoskyddsnämnden. Området ska bebyggas med bostäder, arbetsplatser och därtill hörande infrastruktur. De kulturhistoriska byggnaderna ska saneras och användas så långt det blir möjligt. Föroreningarna i marken härrör dels från 100 års gasproduktion, biproduktshantering och dels från de fyllnadsmassor som använts för utfyllnad av tidigare vattenområde. Föroreningarna utgörs huvudsakligen av PAH (tjärämnen), metaller, petroleumkolväten, aromatiska kolväten och komplexbundna cyanider.

Efterbehandlingsmålet är framtaget i enlighet med Naturvårdsverkets metodik. Sedimenten i vattenområdena Husarviken och Lilla Värtan kommer inte att renas i detta skede.

Bakgrund

Norra Djurgårdsstaden är ett stadsutvecklingsprojekt som sträcker sig från Husarviken och gasverksområdet till Loudden. De områden som omfattas av projektet används idag för industri hamn- och transportverksamhet. Omställningen av området innebär att 236 hektar industrimark förvandlas till en stadsdel med ca 10 000 nya bostäder, 30 000 nya arbetsplatser, service och handel, en ny hamnanläggning samt nya kommunikationsmöjligheter till och från området.

Gasverksområdet, ca 30 ha, som är en mindre del av detta stadsutvecklingsområde, har förorenats av 100 års kolgasverksdrift och biproduktshantering. Gasverkstomten hör sannolikt till de allvarligast förorenade områdena i staden och oavsett framtida markanvändning skall området saneras. De delområden som berörs av denna anmälan är tidigare produktions-, biprodukt- och upplagsområden för Värtagasverket i Hjorthagen i Stockholm. Med anledning av att Fortum AB har upphört med sin gastillverkning och distribution inom Värtagasverket har resterande markområde återlämnats till staden. Fortum AB avvecklar bergrumslagringen av nafta, spaltgasverket och tömmer och explosions-säkrar de gasklockor som har varit i drift fram till stängningen av gasverket.

Dåvarande gatu- och fastighetsnämnden anmälde 2004-10-06 efterbehandlingsarbete inom de markområden som är belägna omedelbart söder om Husarviken och omfattar Hjorthagen Norra 1 och 2, Hjorthagen västra och före detta Upplagsplatsen intill gasklocka 4 samt del av Hjorthagen Norra 3. Var områdena ligger framgår av figur 1 med undantag av Norra 3 som är den nordligaste delen av området, tidigare använd som kol- och koksupplag, och Upplagsplatsen som ligger omedelbart väster om gasklocksområdet. Efterbehandling enligt tidigare anmälan har till stor del genomförts. De delar som ännu inte har behandlats ingår i denna anmälan och kommer att hanteras på samma sätt som övriga områden som omfattas av anmälan.

Ärendets beredning

Miljöförvaltningen har remitterat anmälan till Länsstyrelsen i Stockholms län.

Med anledning av de anmälda åtgärdernas omfattning och de reaktioner som tidigare framkommit i samband med återställningsåtgärder i området har ärendet kungjorts i tidningarna Östermalmsnytt och Mitt i Östermalm.

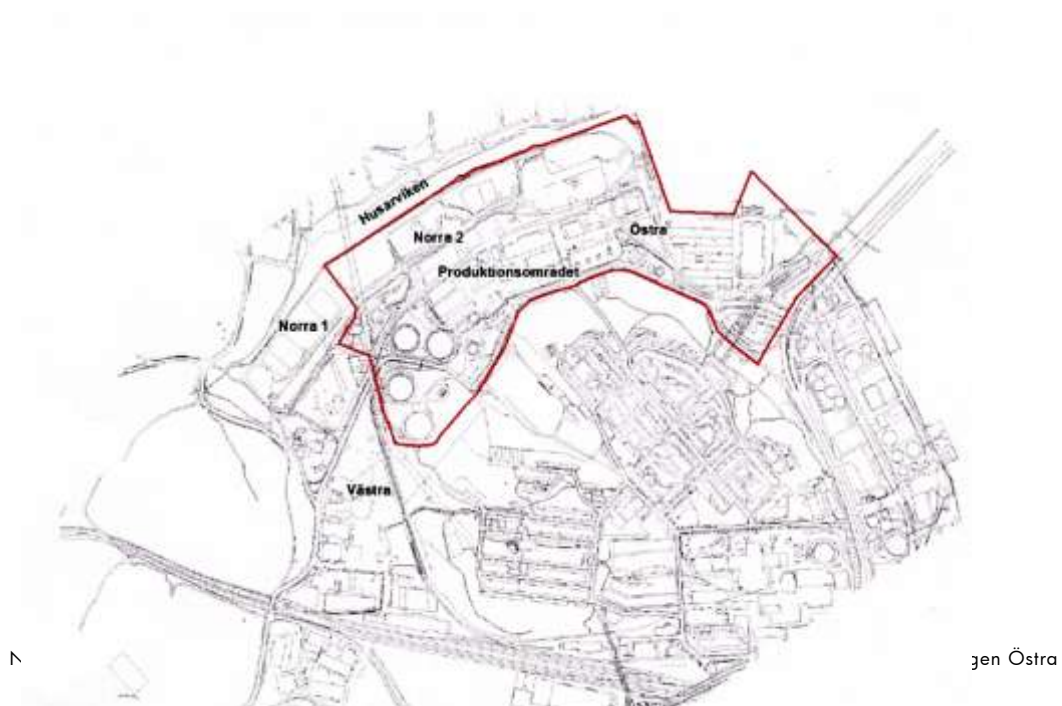
Synpunkter från remissinstanser och allmänheten

Inga synpunkter har inkommit från allmänheten eller länsstyrelsen.

Ärendet

Exploateringsnämnden har, genom exploateringskontoret, anmält planerat efterbehandlingsarbete av förorenad mark enligt 28 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Anmälan är en utvidgning av den anmälan från oktober 2004 som tidigare har behandlats.

De områden som omfattas av denna anmälan benämns Norra 2, Produktionsområdet och Hjorthagen Östra där bl.a. Biproduktområdet ingår. Berörda områden framgår av figur 1. Som framgått ovan omfattades Norra 2 av den tidigare anmälan men då saneringen inte färdigställts har man valt att låta även detta område ingå i den nya anmälan. Norra 2 och del av Hjorthagen Östra har tidigare huvudsakligen utgjorts av upplagsområden för kol och koks. Produktionsområdet omfattar det område inom vilket gasproduktion samt utvinning av t.ex. bensen har bedrivits. Inom Biproduktområdet, som är en del av Hjorthagen Östra, har det bl.a. funnits en tjärfabrik och en ammoniakfabrik. Med undantag för de tekniska installationerna för produktion och distribution, återlämnas marken och de byggnader som är skyddade av historiska skäl, till staden.

Figur 1 Det inringade området omfattas av denna anmälan.

Området ska bebyggas med bostäder, arbetsplatser och därtill hörande infrastruktur. De kulturhistoriska byggnaderna ska saneras och användas så långt det blir möjligt.

Geologi

Geologin i området är varierande med mäktig fyllning på lera inom stora delar av området och berg i dagen i andra delar. Under leran finns friktionsjord på berg. Fyllnadsmassorna består till stor del av block och sten samt rivningsrester från stadens centrala delar.

Föroreningar

Föroreningarna i marken härrör dels från gasproduktionen och dels från de fyllnadsmassor som använts i området. Områdena som användes för kol- och kokslagring var tidigare en del av Husarviken. Föroreningarna utgörs huvudsakligen av PAH (tjärämnen) och metaller men ställvis har även petroleumkolväten, aromatiska kolväten och komplexbundna cyanider påträffats. Rivningsresterna bidrar i första hand med tungmetaller men även tjärasfalt, beck och oljespill kan ingå.

Markrening

Markrening/schaktning planeras ner till nivån för grundläggning av byggnader alternativt anläggningsnivåer för vägar och parker. Inom exploateringsområdet kommer olika riktvärden att tillämpas beroende på markanvändning, vilket medför att strängare krav ställs på t.ex. yttlig jord i parker än under hårdgjorda ytor.

Riktvärdena för projektet har tagits fram för den omrättade zonen det vill säga över grundvattennivån. Efterbehandlingsmålet är framtaget i enlighet med Naturvårdsverkets metodik. Vattenområdena Husarviken och Lilla Värtan kommer inte att renas i detta skede. Påträffas förorening i den rättade zonen skall upplysning ske till miljöförvaltningen.

Hantering av massor

Innan urschaktning utförs provtagning av schaktmassor i rutsystem för systematisk klassificering av föroreningsnivå. Viss provtagning och klassificering kan även komma att ske i upplag efter urschaktning. Massor med föroreningshalter som underskrider de platsspecifika riktvärdena tilldelas en miljöklass och kan därefter användas som återfyllnadsmassor inom exploateringsområdet. Massor

som inte uppfyller kraven för återanvändning, överskottsmassor samt massor av geotekniskt dålig kvalitet sorteras ut för borttransport och externt omhändertagande/efterbehandling på godkänd mottagningsanläggning. Sortering kan komma att ske genom harpning samt torr- och våtsiktning.

Uppläggning av massor som skall återanvändas inom projektet kan ske inom ytor med samma eller högre föroreningsgrad. Sortering och tillfällig uppläggning av förorenade massor inför borttransport sker på särskilt anordnade ytor som förhindrar spridning av föroreningar till omgivande ytor eller underliggande mark. Förorenade massor som skall borttransporteras kan utgöra icke farligt avfall alternativt farligt avfall. Hantering och transport av respektive fraktion styrs av klassificering, avfallskod och specifika krav t.ex. för farligt avfall.

Krossning

Krossning kommer vid behov att utföras inom exploateringsområdet. Krossning kommer främst att utföras på befintliga bergmassor samt sten och block som sorterats ut och sparats för återanvändning. Inför varje krossningsomgång ska upplysning lämnas till miljöförvaltningen. Upplysningen ska innehålla information om ungefärlig placering av krossanläggningen, bedömd omfattning (mängder) och tidplan för krossningsarbetet.

Vattenhantering

Planerade arbeten i området omfattar även länshållning av schakter samt omhändertagande av tvätt- och lakvatten. Allt förorenat vatten avleds till en på området befintlig vattenreningsanläggning innan avledning till recipient (Husarviken eller Lilla Värtan). Vatten från reningsanläggningen kontrolleras genom att prov tas ut kontinuerligt med flödesproportionell automatisk provtagare. Under kontinuerlig drift tas samlingsprov för analys av organiska parametrar för varje 1 000 m³ vatten som passerar genom vattenreningsanläggningen. Vart fjärde prov analyseras även med avseende på metaller. Föroreningsriktvärdena för det vatten som får släppas ut i Värtan är de samma som har bestämts av Miljödomstolen i samband med ett tidigare markreningsprojekt som inkluderade behandling av farligt avfall, inom gasverksområdet (2003).

Övriga arbeten

Övriga arbeten som omfattas av anmälan är pålnings-, borrhings- och spontningsarbeten.

Åtgärds mål

Området skall kunna användas för bostads- och kontorsändamål av innerstads-karaktär. Boende och normal vistelse i området ska inte innebära någon hälsofarlig exponering från föroreningar i mark.

Risken för spridning till Husarviken ska minska, och de ekologiska förutsättningarna i viken ska bibehållas. För skydd av vattenmiljön i Husarviken ska tillrinningen från området inte bidra till ökade föroreningshalter i vatten och sediment. Mätningar ska utföras på vatten och sediment före, under och efter markreningsåtgärder.

Skydd under byggtiden

För skydd av hälsa, omgivande miljö och naturresurser under byggtiden ska transporter av jordmassor minimeras. Jordmassor ska sorteras och återanvändas inom området så långt som möjligt.

Kontrollprogram

Ett kontrollprogram har tagits fram för att se till att de villkor och åtaganden som tagits fram för att minska störningar för människa och miljön, efterlevs. Kontrollprogrammet kommer att fastställas av miljöförvaltningen.

Förvaltningens erfarenheter av pågående och avslutat saneringsarbete

Saneringsarbeten har pågått i området sedan mitten av 2000-talet. Kontrollen sker i enlighet med fastställda kontrollprogram som innefattar bl.a provtagning och klassificering av jordmassor och hur eventuella klagomål från omgivningen ska hanteras. Några klagomål från boende på markarbetena har inte förekommit utan de synpunkter som kommit in har handlat om damning vid krossning av berg samt lukt vid tömning av tjärkasuner. I det första fallet var man störd när man på närliggande GC-väg passerade krossen och i det andra fallet stördes resenärer som väntade på Ropstens hållplats.

Förvaltningens bedömning och förslag

Området är delvis så allvarligt förorenat att det behöver saneras oavsett planerad markanvändning. Planerad bostadsbebyggelse innebär att marksaneringen drivs längre jämfört med annan markanvändning. Efterbehandlingsmålen är anpassade till de speciella förutsättningar som råder på platsen och konstruktionslösningar för tillkommande bebyggelse. Riktvärdena är framtagna efter de modeller som Naturvårdsverket har publicerat i sina vägledningsrapporter.

Saneringsarbetet i områdets södra del har bedrivits relativt nära bostäder, <100 meter, dock med en betydande höjdskillnad. I det fortsatta arbetet med sanering längs Husarviken måste hänsyn tas till den exploatering som skett – och fortgår – i det område som benämns Norra 1. Förvaltningens bedömning är att det fortsatta byggandet, ur bullersynpunkt, är mer problematiskt än saneringsarbetena. Störst risk för störning från saneringen bedöms uppstå om luktande massor påträffas.

För att tydliggöra vad anmälaren Exploateringsnämnden åtagit sig anser förvaltningen att det finns skäl att förelägga om följande försiktighetsmått:

- På platsen utsorterade grovfraktioner > 150 mm får återanvändas först efter att dessa bedöms vara rena efter en syn- och luktvärdering.
- Naturvårdsverkets riktlinjer för byggbuller ska gälla för verksamheten.
- Vid klagomål från närboende på buller ska samråd avseende behov av bullermätning hållas med miljöförvaltningen.
- Efter avslutad sanering ska en slutrapport lämnas till miljö och hälsoskyddsnämnden med en redovisning av vart förorenade massor transporterats, inklusive mängd och transportör, samt en dokumentation av de förorenade massor som lämnats kvar.
- Under arbetets gång ska stadsdelsförvaltningen informeras om pågående och planerade aktiviteter.

Beslutsmotivering

För att uppfylla miljöbalkens regler och för att undvika olägenhet för miljö och hälsa anser miljö- och hälsoskyddsnämnden att det krävs att ovan angivna försiktighetsmått följs. Eftersom den planerade verksamheten bedrivs inom ett exploateringsområde ska riktvärden för byggbuller tillämpas. Information till närboende är mycket viktigt i denna typ av projekt liksom en väl fungerande organisation för att hantera klagomål och synpunkter. Vid en avvägning av miljöbalkens hänsynsregler finner miljö- och hälsoskyddsnämnden det skäligt att ställa dessa krav.

Slut

Bilaga 1 Norra Djurgårdsstaden, anmälan om markrening för etapperna Norra 2, Produktionsområdet och Östra